

ขนบการบรรเลงปี่จุมในซอด้วงเชียงใหม่: กรณีศึกษาพ่ออุ่นเรือน หงษ์ทอง เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ ศึกษาเกี่ยวกับบริบทของซอด้วงเชียงใหม่ ศึกษาระบบเสียงของปี่จุมและซิงในวงปี่จุมสี่ ศึกษาระเบียบวิธีการบรรเลงซอด้วงเชียงใหม่ วิเคราะห์ทำนองปี่จุมสี่และซิงในการบรรเลงซอด้วงเชียงใหม่ของพ่ออุ่นเรือน หงษ์ทอง ผู้ซึ่งมีชื่อเสียงและความสามารถในการเป่าปี่และขับซอในปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าซอด้วงเชียงใหม่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทในด้านต่าง ๆ เช่น มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานจนเกิดเป็นเอกลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งในล้านนา มีสภาพสังคมวัฒนธรรม ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทำให้ซอด้วงเชียงใหม่ยังคงรักษาทักษะและหน้าที่ในการรับใช้สังคมจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐจึงทำให้สถานภาพของช่างปี่และช่างซอได้รับการยอมรับ

จากการศึกษาระบบเสียงของปี่จุมและซิงพบว่าปี่จุมและซิงเป็นระบบ 7 เสียงคล้ายระบบเสียงของดนตรีไทยทั่วไป ระดับเสียงวงปี่จุมของพ่ออุ่นเรือน หงษ์ทอง มีระดับเสียงสูงกว่าเสียงปกติของวงปี่จุมในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพ่ออุ่นเรือน หงษ์ทองมีความสามารถในการใช้ระดับเสียงสูงในการขับซอ

ระเบียบวิธีการบรรเลงซอด้วงเชียงใหม่มี 7 ขั้นตอนประกอบด้วยทำนอง 5 ทำนอง ได้แก่ เิงปีด้วงเชียงใหม่ จ้อยเชียงแสน จะนูและละม้าย

จากการวิเคราะห์ทำนองปี่จุมและซิงพบว่าทำนองของปี่เล็กกับปี่กลางมีลักษณะเป็นคู่ขนาน ประสานสอดแทรกด้วยปี่ก้อยและซิง ปี่ก้อยดำเนินทำนองใกล้เคียงกับทางขับซอมากที่สุด กลวิธีในการบรรเลงพบว่าการห่ม การชอกกลม ตลอดจนการบรรเลง ส่วนซิงพบว่าบรรเลงด้วยการเก็บซอด้วงเชียงใหม่ใช้กลุ่มเสียงทางนอก ทางกลาง ทางเพียงออบนและทางขวา ผลจากการวิเคราะห์ทำให้ยืนยันได้ว่าซอด้วงเชียงใหม่ เป็นทำนองที่มีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะให้ความรู้สึกถึงธรรมชาติและวิถีชีวิตของชาวล้านนาอย่างแท้จริง

The purposes of this research were to study the context of *saw tangchiangmai*, the sonic systems of *pii-joom* and the *sueng* in the *pii-joom* ensemble and the manners of performance of the *saw music*, and to analyse the melodies of the *pii* and the *sueng* in the ensemble played by Master Ounruen Hongthong, a talented and celebrated musician in the *saw* tradition.

The findings of the research were 1) *saw tangchiangmai* had a long history and became a unique music genre of the society, 2) its functions were closely related with social life and Buddhism through the ages and 3) the *saw* tradition and the *saw* performers had a better life and status because of governmental recognition and support.

The sonic system of the *pii-joom* was a seven-tone system that was similar to that of the standard Thai system, and the sonic system of Master Ounruen Hongthong's ensemble was a little higher than other ensembles in Chiang Mai. This was apparently the unique identity of Master Ounruen Hongthong because his ensemble had a higher register.

There were seven stages in performing the *pii-joom* in *tangchiangmai*. The seven stages consisted of five tunes, which were *Khoengpii*, *tangchiangmai*, *joychiangsaen*, *japuh* and *lamai*.

The analysis revealed that the melodic lines of the *pii-lek* and *pii-klang* were mostly parallel and inserted with those of *pii-koy* and *sueng*. The line of *pii-koy* was the most similar to the vocal line and, at the same time, emphasized some specific notes with the other two pipes. There were special techniques in playing the *pii*, such as *hom* and *sauklom*, heard all the time, and the *sueng* played principally *tang-kep*. The analysis also revealed that, in *saw tangchiangmai*, there were various groups of selected pitches used to make different songs in the series. This could be compared with *tang-nok*, *tang-klaang*, *taang-piangor-bon* and *taang-java*.

These analyses confirmed that *saw tangchiangmai* was the outstanding song which represented the true lifestyle of Lanna people with the nature.